

Kruistocht te gen para-tbc

Melkveehouders van Netwerk Status 10 pleiten voor een collectieve aanpak van paratuberculose

Vijf melkveehouders uit het noorden van Nederland willen de hele melkveehouderij aan het bestrijden van para-tbc. 'Onze kinderen moeten gewoon melk uit de tank kunnen drinken', zo motiveert het vijftal hun beweegredenen. 'Laat de zuivel maar een norm stellen.'

Zoönoses horen niet bij een gezonde melkveehouderij en een gezonde veestapel. 'Mijn kinderen moeten zonder risico melk uit de tank kunnen drinken.' 'Wij produceren voedsel, dat moet honderd procent veilig zijn.' Bewezen is het niet, maar alleen al de verdenking dat para-tbc bij koeien een mogelijke relatie heeft met de ziekte van Crohn bij mensen is voor Netwerk Status

10 genoeg reden om deze ziekte te bestrijden. 'We vinden dat eigenlijk iedere melkveehouder para-tbc op het bedrijf moet aanpakken. Alleen collectief komen we van deze ziekte af.' De citaten zijn van Goffe Jensma, Klaas Bouwman, Wout Huijzer, Ron Iwema en Niels Schimmel, die er jaren aan hebben gewerkt om para-tbc op hun bedrijf te bestrijden. Met succes, want zij kregen –

met zo'n driehonderd andere veehouders – status 10, de hoogste status die GD afgeeft bij het bestrijden van deze besmettelijke infectieziekte.

Hoogste status geen extra's

Door GD werd het ambitieuze programma van status 10 vanaf eind 2005 ingeruild voor de meer simpele systematiek van een ABC-status. Deze laagdrempelige methode verdeelt bedrijven in drie categorieën, waarbij de A-status de hoogste is. 'Zo probeert GD meer boeren geïnteresseerd te krijgen in het beheersen van para-tbc', zegt Goffe Jensma begrijpend, waarbij hij aangeeft dat de melkveehouders die veel moeite hadden gedaan de hoogste status te bereiken behoorlijk teleurgesteld waren over deze bijstelling.

Netwerk Status 10 (v.l.n.r.: Goffe Jensma, Niels Schimmel, Wout Huijzer, Ron Iwema en Klaas Bouwman): 'De zuivel kan vrij gemakkelijk een norm stellen in het kwaliteitsborgingssysteem. Alle melkleverende bedrijven zouden minimaal status A moeten hebben'

Denemarken: snel en simpel onderzoek bij melkcontrole

Gemakkelijk en goedkoop, dat waren de voorwaarden die melkveehouders in Denemarken stelden aan het vrijwillige bestrijdingsprogramma van para-tbc dat nu anderhalf jaar loopt. Vier keer per jaar worden de individuele melkmonsters van de mpr onderzocht op geïnfecteerde dieren. 'Doordat we het heel frequent doen halen we uiteindelijk 90 tot 98 procent van de dieren eruit', geeft Søren Saxmose Nielsen van de universiteit in Kopenhagen aan. 'Mestonderzoek is acht tot tien keer zo duur en daardoor te kostbaar om frequent te testen, terwijl het melkonderzoek net zo betrouwbaar is.' Een kwart van de melkveehouders in Denemarken doet mee aan het pro-

gramma. Vooral de grotere bedrijven, weet Nielsen, die niet graag naar een verplichte bestrijding overstapt. 'De motivatie van de melkveehouders is erg belangrijk. De deelnemers hebben vaak problemen gehad en willen er graag vanaf. Doordat zij goede resultaten halen, komen er vanzelf weer nieuwe deelnemers.' Met het veelvuldig testen krijgen de koeien een groene, gele of rode code. 'Zo'n 18 procent van de veestapel is gemiddeld geel of rood', schat Nielsen in. 'Van de bedrijven heeft 95 procent minder dan dertig procent rode of gele dieren.' Deze dieren vragen een ander managementbeleid. De rode dieren moeten afgevoerd worden, zij zijn zeker geïnfecteerd met para-tbc. Over de gele dieren is twijfel. Veehouders kunnen de kalveren zeker nog in de fokkerij inzetten door onder andere het kalf snel bij de koe weg te halen en para-tbc-vrije biest te geven. 'Het gaat erom de routine in management te veranderen. Dat kan zonder veel extra kosten, het vraagt alleen wat creatieve oplossingen', zegt Nielsen, die aangeeft dat een infectie met para-tbc tussen de vijftig en vijfhonderd kilo melk per koe per lactatie kost. 'De kalveren "schoon" houden', luidt zijn advies. 'Op deze manier heb je na zes tot acht jaar de hele veestapel vervangen door dieren die door een goed management niet in aanraking zijn geweest met para-tbc.'

'De hoogste status bereiken vraagt volharding, dat werd in één keer van tafel geveegd', geeft Iwema aan. Met dit gevoel vonden de melkveehouders elkaar. Ondersteund door netwerken in de veehouderij startten zij een kruistocht voor een para-tbc-beheersbare status. 'We moeten het als sector gezamenlijk aanpakken', weet Jensma. 'Na het ibr-debacle is iedereen huiverig om een gezamenlijk programma te starten, maar we dreigen achterop te raken bij de bestrijding van ziekten in Europa.' 'Terwijl we wel een exporterend land zijn', voegt Huijzer eraan toe.

Naar schatting dertig procent van de melkveebedrijven is besmet. 'Maar het kan ook meer zijn. In Denemarken is tachtig procent van de bedrijven besmet. Waarom zouden wij het beter hebben gedaan?' Het is dus van belang zo snel mogelijk een nulmeting over de hele sector te doen, geeft Jensma aan. 'Dan weten we waar we staan.' Een reden om niet enthousiast aan de slag te gaan met de aanpak is de lastige bestrijding van de ziekte. 'Vrij kun je nooit zijn, maar het is wel goed te beheersen.' Ondanks een status 10 kan er op momenten van stress nog een koe op-

duiken die toch para-tbc blijkt te hebben, ondanks jarenlange aanpak. 'De testen zijn niet honderd procent betrouwbaar en dat is zeker frustrerend.' Melkveehouders met de status A kunnen zeker niet achteroverleunen, geven de melkveehouders aan. 'Je houdt jezelf voor de gek. Het zou veel verstandiger zijn vaker dan één keer per twee jaar te testen, zoals nu in de ABC-systematiek gebeurt.'

Allemaal status A

De lastige bestrijding is echter voor de melkveehouders geen reden om te stoppen. 'We moeten het aanpakken, anders woekert het door en zijn we straks net zo ver van huis als in Denemarken.' Hoopvol kijken ze naar de zuivel. 'In de zuivel kan vrij gemakkelijk een norm worden gesteld in het kwaliteitsborgingssysteem. Alle melkleverende bedrijven zouden op termijn minimaal status A moeten hebben', geeft Huijzer aan. 'Beloon een hoge status, geef iedereen met een status A extra melkgeld.'

Alice Booij

Alle informatie over para-tbc gebundeld op internet

Het Netwerk Status 10 heeft alle relevante kennis die beschikbaar is over para-tbc op internet beschikbaar gemaakt. Verschijnselen, overdracht en

ook de bestrijding staan op www.paratuberculose.nl beschreven. Daarnaast is er ook een eenvoudig uit te voeren risicoscan te vinden. Hier kunnen melkveehouders snel nagaan wat de risico's bij hun bedrijfsvoering zijn op het gebied van para-tbc. Bovendien is een Engelstalige film te bekijken over het vrijwillige bestrijdingsprogramma in Denemarken.